

LESBRIEF **Hoe fel de zon ook scheen**

Op 10 mei 1940 scheen de zon. Toch begon op die dag een zwarte periode voor Nederland. Arend van Dam neemt lezers in deze verhalenbundel mee naar de oorlogsjaren 1940 tot 1945. In de twintig verhalen – van bekende en minder bekende mensen – krijgt de lezer behalve een historisch overzicht ook een indruk hoe mensen in die tijd leefden en voor welke keuzes ze stonden.

Auteur: Arend van Dam
Illustraties: Alex de Wolf
ISBN: 9789000371136
Uitgeverij Unieboek |
Het Spectrum bv,
Amsterdam 2020
€ 15,99

Hoe fel de zon ook scheen is voor te lezen vanaf 7 jaar en zelf te lezen vanaf 9 jaar. Deze lesbrief is met name geschikt voor leerlingen in groep 5 en 6, maar bevat ook een opdracht die geschikt is voor leerlingen in groep 4.

LESBRIEF

Hoe fel de zon ook scheen

NODIG:
allerlei knutselmateriaal

ONTWIKKELINGSGBIEDEN:
creatieve ontwikkeling en
oriëntatie op jezelf en de wereld

DUUR OPDRACHT:
1,5 uur

MOEILIKHEID:
vanaf groep 4

Individueel, in groepjes of
klassikaal

EXTRA

Als u leerlingen meer achterinformatie
wilt geven over het onderwerp oorlogs-
monumenten, [bekijk dan dit filmpje.](#) ▶

Of ga naar een oorlogsmonument
in de buurt en leg uit waar het
monument voor staat en waar het
naar verwijst.

OPDRACHT 1

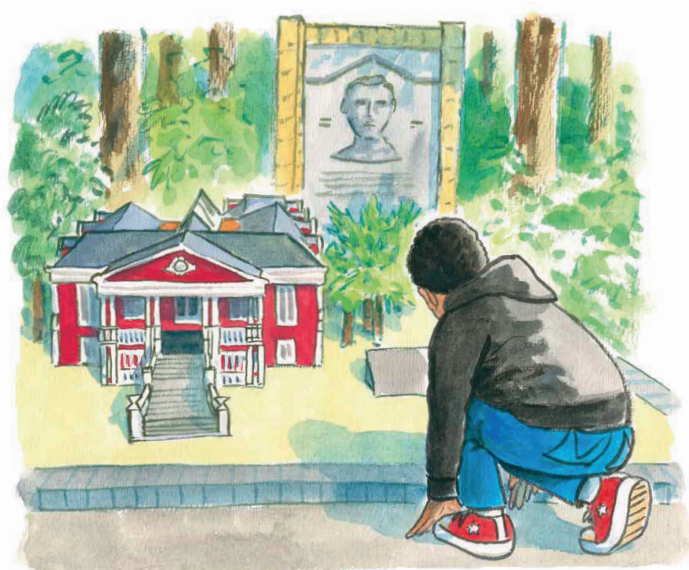
MAAK JE EIGEN MONUMENT

Lees de verhalen *Een kleine stad voor een grote held* (Het verzet van luitenant George Maduro) en *Het beeld van de dokwerker* (De Februaristaking) voor in de klas. Bespreek daarna klassikaal wat een monument is.

In het gesprek kunnen leerlingen vertellen of ze wel eens in Madurodam zijn geweest of dat ze het beeld van de dokwerker hebben gezien. Misschien kennen ze een monument in hun eigen omgeving. Weten ze waar dat monument voor staat? En waarom zou dat monument belangrijk zijn?

De leerlingen mogen zelfstandig een eigen monument gaan maken, individueel of in groepjes. Als eerste bedenken ze voor wie zij een monument willen maken en waarom. Dat kan iemand zijn uit *Hoe fel de zon ook scheen* zijn, maar het mag ook een monument zijn voor een lokale oorlogsheld of een familielid. Vervolgens bedenken ze hoe hun monument eruit gaat zien. Verwijst het naar iets belangrijks uit de oorlog? Of gaat het juist meer over het leven van de persoon voor wie ze het monument maken?

Uiteindelijk voeren ze hun idee uit: door het te tekenen op papier of door het te knutselen tot een monument op schaal. Is iedereen klaar? Presenteer de resultaten in een klassententoonstelling, waarbij iedereen mag vertellen wat hij of zij heeft gemaakt en voor wie het monument is.

LESBRIEF

Hoe fel de zon ook scheen

Holocaustmonument in
Berlijn (Duitsland)

Schoenen aan de Donau
in Boedapest (Hongarije)

TIPS

- Een monument kan allerlei vormen hebben. Laat leerlingen aan het begin van de opdracht goed nadenken wat ze willen uitbeelden en welk vorm en materiaal daar het beste bij past.
- Denk niet alleen aan standaard knutselmaterialen, maar bied ook steentjes, takjes of gekleurde dopjes aan.
- Wijs leerlingen ook op de mogelijkheid om iets te doen met woorden. Staat er bijvoorbeeld een spreuk op het monument of de naam van degene die wordt herdacht?

Zoek op internet afbeeldingen van deze monumenten op en toon ze aan de klas via het digibord. Benadruk – om de fantasie van de leerlingen te prikkelen – nogmaals dat een monument allerlei vormen kan hebben. Het kan een standbeeld zijn van een persoon, maar ook een treurwilg met op ieder blad de naam van een slachtoffer.

NODIG:
voor iedere leerling een
kopie van werkblad 1

ONTWIKKELINGSGBIEDEN:
begrijpend lezen en oriëntatie
op jezelf en de wereld

DUUR OPDRACHT:
45 minuten

MOEILIKHEID:
vanaf groep 5

Individueel en klassikaal

OPDRACHT 2

WAT ZOU JIJ DOEN?

Lees de verhalen *Met gevaar voor eigen leven* (Miep Gies, de vrouw die Anne Frank en haar familie hielp) en *De kinderen van de Hollandse Schouwburg* (De reddingsactie van Walter Süskind en Henriëtte Pimentel) voor in de klas.

Vertel klassikaal iets meer over hoe de situatie in de Tweede Wereldoorlog en hoe lastig het was om iemand te helpen. Leg uit dat het was verboden om Joodse mensen te helpen en dat je niet wist wie je wel en niet kon vertrouwen. En dat – als je iemand toch hielp – flink in de problemen kon komen. Bespreek ook dat Joodse mensen hulp nodig hadden om aan eten te komen of om te kunnen onderduiken. Na het klassikale gesprek gaan de leerlingen individueel verder met de werkbladen die horen bij de voorgelezen verhalen.

WERKBLAD 1 Hoe fel de zon ook scheen

WAT ZOU JIJ DOEN?

Lees dit fragment uit het verhaal over Miep Gies nog eens en beantwoord de vragen.

Op een dag moest ik de moeilijkste beslissing nemen die ik ooit had genomen. Ik kreeg de kans om een Joods gezin te helpen dat ondergedoken zat. Maar durfde ik dat? Ik wist ondertussen wel dat in Nederland duizenden mensen zich hadden verstopt op zolders, in kasten en op boerenerven. Hoeveel waren het er? Honderdduizend? Driehonderdduizend? Al die mensen hadden hulp nodig. Hun helpers zorgden voor eten, voor kleren, voor medicijnen en voor nieuws. Maar helpen was strafbaar. Ik had er nooit aan gedacht dat de vraag op een dag ook aan mij zou worden gesteld.

Dit fragment is afkomstig uit het verhaal *Met gevaar voor eigen leven* uit *Hoe fel de zon ook scheen*.

VRAGEN:

- Waarmee kon Miep Gies de familie van Anne Frank helpen?

- Waarom was dit gevaarlijk?

- Verplaats je eens in Miep Gies. Zou jij de onderduikers helpen?

Ja/nee _____

- Waarom kies je voor dit antwoord?

WERKBLAD 1 Hoe fel de zon ook scheen

WAT ZOU JIJ DOEN?

Lees dit fragment uit het verhaal over de Hollandse Schouwburg nog een keer en beantwoord de vragen.

Walter ging met alle ouders praten. 'Ik wil jullie een voorstel doen,' zei hij. 'We kunnen jullie kinderen een nieuwe naam en nieuwe papieren geven. We brengen hen onder bij families in Friesland of Limburg. Daar kunnen ze blijven tot de oorlog is afgelopen.' Lang niet alle ouders vonden het meteen een goed idee. Ze moesten er niet aan denken om gescheiden te worden van hun kinderen. Andere ouders stemden aarzelend toe. Dapper namen ze afscheid.

Dit fragment is afkomstig uit het verhaal *De kinderen van de Hollandse Schouwburg uit Hoe fel de zon ook scheen*.

VRAGEN:

- Stel je eens voor dat jij een van deze Joodse kinderen was. Wat zou jij ervan vinden om zonder je ouders naar een onbekende familie te gaan? Omcirckel een emoticon.

- Waarom kies je voor dit antwoord?

- Als je nu zou moeten vluchten, wat zou jij dan meenemen? Noem 5 dingen:

1.

2.

3.

4.

5.

LESBRIEF

Hoe fel de zon ook scheen

NODIG:

losgeknipte kaartjes van
werkblad 2, toneelattributen/
verkleedkleden

ONTWIKKELINGSGBIEDEN:

taalbegrip en creatieve
ontwikkeling

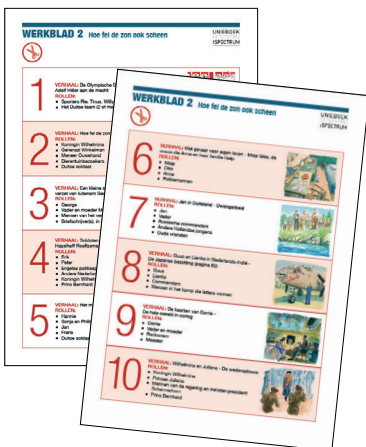
DUUR OPDRACHT:

2 tot 3 uur

MOEILIKHEID:

vanaf groep 5

In groepjes en klassikaal

OPDRACHT 3

SPEEL HET VERHAAL

Knip de kaartjes van werkblad twee op maat.
Op elk kaartje staat de titel en de hoofpersonen
van het verhaal, uit *Hoe fel de zon ook scheen*,
dat ze mogen naspelen.

Verdeel de klas in groepjes van vier tot zes leerlingen.
Laat elk groepje een kaartje trekken of geef ze een
bepaald kaartje. De leerlingen maken een toneelstukje
bij het verhaal dat op hun kaartje staat. Laat elk groepje
eerst hun verhaal lezen. Daarna verdelen ze de rollen,
de belangrijkste staan vermeld op het kaartje.
Als ze hebben geoefend, presenteren leerlingen hun
toneelstuk aan de rest van de klas. Na de voorstelling
mogen leerlingen vragen over het verhaal stellen aan
de toneelspelers.

TONEELTIPS

- Laat leerlingen nadenken over hoe de persoon, die ze spelen, zich in deze situatie zal voelen. Is hij boos, bang, blij of verdrietig? Vertel leerlingen dat ze die emoties mogen laten zien in het toneelstuk.
- Is een verhaal lastig uit te beelden? Een verteller kan eventueel bepaalde gedeeltes van het verhaal vertellen of een toelichting geven op wat de hoofdrolspelers spelen.
- Zijn er meer leerlingen dan rollen? Sommige rollen, zoals politiemannen of dierentuinbezoekers, kunnen door meerdere leerlingen tegelijk worden gespeeld.
- Zijn er minder leerlingen dan rollen? Eén leerling kan twee kleinere rollen spelen of leerlingen kunnen van rol wisselen door bijvoorbeeld een andere pet op te zetten.
- Laat leerlingen nadenken over bijpassende kleding en attributen. Die kunnen ze van thuis meenemen, of zelf maken.

WERKBLAD 2 Hoe fel de zon ook scheen

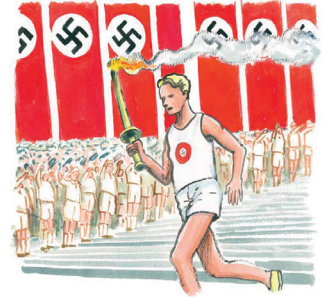

1

VERHAAL: De Olympische Spelen in Berlijn - Adolf Hitler aan de macht

ROLLEN:

- Sporters Rie, Tinus, Willy
- Het Duitse team (2 of meer leerlingen)

2

VERHAAL: Hoe fel de zon ook scheen - De Duitse inval

ROLLEN:

- Koningin Wilhelmina
- Generaal Winkelman
- Meneer Ouwehand
- Dierentuinbezoekers
- Duitse soldaat

3

VERHAAL: Een kleine stad voor een grote held - Het verzet van luitenant George Maduro

ROLLEN:

- George
- Vader en moeder Maduro
- Mensen van het verzet
- Briefschrijver(s), in ieder geval Bep Boon

4

VERHAAL: Soldaten van Oranje - Engelandvaarders Erik Hazelhoff Roelfzema en Peter Tazelaar

ROLLEN:

- Erik
- Peter
- Engelse politieagent
- Andere Nederlandse jongen
- Koningin Wilhelmina
- Prins Bernhard

5

VERHAAL: Het meisje met het rode haar - Hannie Schaft

ROLLEN:

- Hannie
- Sonja en Philine
- Jan
- Frans
- Duitse soldaat

WERKBLAD 2 Hoe fel de zon ook scheen

6

VERHAAL: Met gevaar voor eigen leven - Miep Gies, de vrouw die Anne en haar familie hielp

ROLLEN:

- Miep
- Otto
- Anne
- Politie mannen

7

VERHAAL: Jan in Duitsland - Dwangarbeid

ROLLEN:

- Jan
- Vader
- Russische commandant
- Andere Hollandse jongens
- Oude vrienden

8

VERHAAL: Guus en Lienke in Nederlands-Indië - De Japanse bezetting (pagina 60)

ROLLEN:

- Guus
- Lienke
- Commandant
- Mensen in het kamp die letters vormen

9

VERHAAL: De kaarten van Corrie - De hele wereld in oorlog

ROLLEN:

- Corrie
- Vader en moeder
- Radiostem
- Meester

10

VERHAAL: Wilhelmina en Juliana - De wederopbouw

ROLLEN:

- Koningin Wilhelmina
- Prinses Juliana
- Mannen van de regering en minister-president Schermerhorn
- Prins Bernhard

